

Το Άγιον Όρος στον πόλεμο του '21

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

«Χίλιοι περίπου Αγιορείται μοναχοί διετέλουν υπό την αρχηγίαν του αρχιμανδρίτου Βατοπεδίου Θεοφίλου, του αρχιμανδρίτου Κουτλουμουσίου Γρηγορίου, του προηγουμένου της Μεγίστης Λαύ-ρας Ναθαναήλ, του καθηγουμένου του Εσφιγμένου Ευθυμίου, επιστήθιου φίλου του αρχιστρατήγου Εμμανουήλ Παπά, του Ξενοφώντος Γεδεών και του αρχιμανδρίτου Ησαΐα του Χιλιανδαρίου. Ματαίως θα προσπαθήσει ο ιστορικός ερευνητής ν' άνευρη παρόμοι-ον φαινόμενον πατριωτισμού μοναχών εις την ιστορίαν των χριστιανικών κρατών ή εις τον καθ'όλον μοναχικόν βίον εν Ελλάδι και αλλαχού».

Όταν ο Εμμανουήλ Παπάς έφθανε στον Άθω, η Θεσσαλονίκη και η περιοχή της διέθετε μικρές οθωμανικές δυνάμεις. Όλες τις μάχιμες δυνάμεις τις είχε πάρει μαζί του ο βαλής της Θεσσαλονίκης Χουσεΐν πασάς, που εξεστράτευσε στα Γιάννενα εναντίον του αντάρτη Αλή πασά. Τον αντικαθιστούσε ο αιμοχαρής Γιουσούφ μπέης. Αλλά ο Παπάς, άπραγος περί τα πολεμικά, δεν κτύπησε. Αντίθετα, σπατάλησε δυο ολόκληρους μήνες-όπως και ο Αλ. Υψηλάντης στις Ηγεμονίες, αν και στρατηγός- σε προετοιμασίες, συνομιλίες κτλ.

Στο μεταξύ όμως κατέφθανε, επικεφαλής στρατιάς από την Μικρά Ασία, ο Μπαϊράμ πασάς, προοριζόμενος για τον Μοριά. Η επανάσταση, που εκδηλώθηκε στις 17 Μαΐου 1821 πρώτα στον Πολύγυρο, «συναντήθηκε» έτσι με τον επερχόμενο, ετοιμοπόλεμο και καλά οργανωμένο οθωμανικό στρατό του Μπαϊράμ πασά. Παρά ταύτα σημείωσε αρχικά εντυπωσιακές επιτυχίες.

Μια φάλαγγα επαναστατών υπό τον Γιάννη Χάψα κινήθηκε μέσω Χολομώντος, Βάβδου και Βασιλικών, προς την ίδια την Θεσσαλονίκη. Και έφθασε στις ανατολικές πύλες της σχεδόν. Μια τουρκική δύναμη υπό τον Αγκούς αγά, που κινήθηκε εναντίον των επαναστατών, συνετρίβη έξω από τα Βασιλικά, κοντά στην σημερινή Γεωργική Σχολή σχεδόν. Οι επαναστάτες όμως σταμάτησαν και οχυρώθηκαν για άμυνα, αντί να προχωρήσουν. Τους έλειπε η πείρα.

Η άλλη φάλαγγα υπό τον Εμμανουήλ Παπά κινήθηκε προς βορράν κατά μήκος της χερσονήσου του Άθω, ξεσήκωσε την Ιερισσό και, μέσω Ολυμπιάδος, βγήκε στον Σταυρό. Μετά εστράφη δυτικά προς τον Εγρή Μπουτζάκ (Νέα Απολλωνία), κινούμενη στον άξονα της σημερινής εθνικής οδού Θεσσαλονίκης – Καβάλας προς Λαγκαδά και Θεσσαλονίκη. Τα Μαντεμοχώρια και τα Χασικοχώρια της Χαλκιδικής εξεγέρθηκαν -όλα τα χωριά που βρίσκονται στην βορινή πλαγιά του Χολομόντα κι ο Μαντέμ Λάκκος, όπου λειτουργούν ακόμη πλούσια μεταλλεία (Παλιοχώρι, Παλαιόχωρα, Στρατόνι, Στρατονίκη, Στάγειρα κτλ.). Αλλά ο Μπαϊράμ πασάς επερχόταν από ανατολικά και ο Γιουσούφ μπέης της Θεσσαλονίκης, αφού συγκέντρωσε δυνάμεις, από τα δυτικά. Ο Εμμανουήλ Παπάς βρέθηκε μεταξύ δύο

πυρών στα στενά της Ρεντίνας και υποχρεώθηκε να υποχωρήσει προς το Άγιον Όρος.

Ο Γιουσούφ μπέης κατέστρεψε σαράντα δύο χωριά στο πέρασμά του, από το Δερβένι μέχρι το Εγρή Μπουτζάκ. Τους άνδρες τους έπνιξε μέσα στην λίμνη της Βόλβης. Τις γυναίκες και τα παιδιά τους έφερε στην Θεσσαλονίκη και τους πούλησε στα σκλαβοπάζαρα, με κύριο προορισμό την Βεγγάζη. Ο Μπαϊράμ πασάς προχώρησε, μέσω Σταυρού και Ολυμπιάδος, προς το Στρατώνι και την Ιερισσό. Πέρασε όλους τους άνδρες της Ιερισσού «εν στόματι ρομφαίας» και εξανδραπόδισε τα γυναικόπαιδα.